

СТАНОВИЩЕ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА

НА ФИЛИП СТОЯНОВ ГАЙДОВ

„СТЪКЛО И СВЕТЛИНА. БЛАГОРОДСТВОТО

И ОБЛАГОРОДЯВАНЕТО. ШЛАЙФ.”

от

проф. д.ф.н. Правда Спасова, НХА

Дисертационният труд на Филип Гайдов от катедра „Дизайн на порцелан и стъкло” в НХА възлиза на 265 с. плюс 60 с. илюстрации и се състои от седем глави, увод, заключение, речник и указател на имената. В автореферата, на 69 с. накратко са изложени основните тези на автора, посочени са приносните моменти на дисертацията, публикациите му, свързани с темата и е приложено резюме на английски език.

Така са изпълнени всички формални изисквания за защита. И все пак, настоящият труд е един необичаен кандидат за академична оценка в контекста на съвременното развитие на приложното изкуство. Тази необичайност се дължи на основното, според мен, качество на дисертацията: нейният ренесансов дух. Филип Гайдов съчетава техническите познания на практика-приложник с едни абстрактни и вдъхновени разсъждения за ролята

на художеството като занаят, но и като път към дълбинното познание на универсума, а натам, според убеждението му, може да ни отведе високото изкуство.

Тази комбинация между точни, научни обяснения, свързани с технологиите на обработката на стъклото и опитите да се надникне в метафизическите дебери на човешкото познание присъства във всяка от отделните глави на дисертационния труд, но кулминира в раздела, посветен на понятието „шлайф“, което авторът превръща във философска категория. Според него:

„Територията на Шлайфа е територия на неизследваната чувственост, пространство, заредено с девствена красота, отправна точка на търсене и преоткриване на смислената прозрачност, чистата идея на светлинния взрив, траектория на радостта и добротата.“ (с. 226)

Оказва се, че чрез шлайфа, тази художествена обработка на стъклото, се реализира не само творческата интерпретация на артиста, но и неговото аксиологическо отношение към света – естетическите и етически параметри на неговото изкуство. Нещо повече, шлайфът е в основата на „покоряващия магнетизъм“ на изкуството на стъклообработката, а това изкуство води автора към поставянето на въпроси за прозрачността и светлината във философските им импликации, далеч отвъд материалните технологии.

Същевременно, разсъжденията за трансформиращата и осмислящата мощ на шлайфа не остават в сферата на абстракциите, Ф. Гайдов илюстрира тезите си с произведения на емблематични имена от една от най-добрите школи по стъклен дизайн - чешката, която откроява посоките на нови

естетически виждания, свързани с творбите от стъкло. Такива, според автора „първопроходци и изследователи на непознатото в предизвикателната неизменност на стъклената материя” са Бржетислав Новак, Иржи Харцуба, Мариан Карел, Милан Хандл, Иван Мареш – сред приложените в края на дисертацията илюстрации, читателят може да види образци на техни творби.

И така, по подобие на големите ренесансови личности, авторът се стреми да съчетае познанията си за художествения занаят като приложна наука с идеите си за естетическата и общофилософската значимост на стъклообработването като изкуство. Той описва точните изисквания на технологиите при създаването на творбата, но после я разглежда като олицетворение на „естетическата религия на чистата прозрачност”. Не са подминати и социологическите параметри – авторът осъзнава значимостта на културната и цивилизационна роля на стъклото и неговите продукти. Същевременно разсъжденията за ролята на светлината като символ на освободеност и правдивост, без да бъде забравена подчинеността на физическите закони на оптиката, илюстрират цялостния дух на тази дисертация. А той е - опит да се нобилитира художественото творчество на стъкления дизайн чрез съотнасяне с абстрактните въпроси за битието и човешкото присъствие в света, характерни за философския дискурс.

Считам, че макар на места поетическият патос да измества строгата логика на разсъжденията, този опит е похвален, защото демонстрира емоционалната ангажираност на един творец с предмета на неговото изкуство.

Ето защо, предлагам на уважаемото жури да се присъедини към преценката ми, че за дисертационния труд „Стъкло и светлина. Благородството и облагородяването“ Филип Стоянов Гайдов заслужава образователната и научна степен „доктор“.

21.02. 2016

Правда Спасова

София